

МЕНІ ПОЩАСТИЛО В ЖИТТІ...

Мені пощастило в житті... Бог дав мені можливість зустрітися з визнаними Світом інтелектуалами – акторами, режисерами театрів, поетами, музикантами, художниками сцени, письменниками, священиками, вченими... і безперечно, відомими архітекторами – архітекторами-практиками й архітекторами-науковцями. Зірками першої величини, яких ще й тепер вважаю своїми друзями, колегами, вчителями – Г. Градовим, Ю. Гнедовським, В. Красильниковим, Ю. Хрипуновим, Б. Бархіним, І. Уткіним, А. Бродським, В. Хомяковим, О. Вальчуком, О. Анісімовим, А. Черніховим, С. Гнедовським, В. Кубасовим і ін. з Росії; Р. Жуком з Канади; М. Кубеліком з Чехії; О. Фреєм, К. Вебером, Х. Шелленбергом з Німеччини; К. Босмою з Нідерландів; К. Семсротом і А. Гоффером з Австрії; В. Корскім, В. Зіном з Польщі; М. Дьоміним, В. Єжовим, В. Тімохіним, Ю. Білоконею, В. Вадімовим, В. Штольком, В. Шуликом, Б. Черкесом, В. Кравцовим і інших з України.

Але найбільше мені пощастило у тому, що Творець дозволив мені познайомитися з Ігорем Олександровичем Фоміним, людиною, яка стала для мене не тільки Вчителем, але і близьким другом. Професора Фоміна я вперше побачив на захистах дипломних проєктів Львівської архітектурної школи, на які він запрошувався головою Державної екзаменаційної комісії, ще у 90-х роках ХХ століття. Хоча чув про нього ще в Москві, у 80-х роках, коли вчився в аспірантурі при ЦНДІЕП ім. Мезенцева, або приїжджав на ФПК. Саме тоді я познайомився в один з вечорів з Вадимом Вадимовим (тепер доктором архітектури, професором і головним архітектором Полтави), який був аспірантом Ігоря Олександровича. Саме тоді, в «общазі» на Морському вокзалі Вадімов і розказав докладно про свого «шефа» – професора Фоміна, який значно пізніше став вчителем і для мене. Наше знайомство закрутилося з 1995 року, на огляді кращих дипломних проєктів в Одесі. Закрутилося із скандалу. Я відмовився перевезти планшети проф. Фоміна із Одеси до Львова не знаючи, що вони належать йому, а він відмовився фотографуватися зі мною на тлі робіт-лауреатів. Коли Марія Марківна Кушніренко запропонувала спільне фото із О. Кашенком, В. Тімохіним, В. Уреньовим, І. Фоміним, вона покликала і мене. Але Ігор Олександрович категорично відмовився, сказавши тихо, але рішуче – «Я с Виктором Проскуряковым

фотографуватися не буду, он отказался перевезти мои планшеты из Одессы во Львов!». «А хіба он ті планшети це Ваші?» – перепитав я. «Да, они мои» – відповів «І. О.». «Боже мій, Ігоре Олександровичу, та коли б я знав, що ці планшети – Ваші!» – продовжив я – «я їх би пішки допровадив до Львова, маючи цю справу за честь!» Ігор Олександрович розсміявся, інцидент був вичерпаний, а я був запрошений не просто до фото групи, але й поставлений в самий її центр.

З того часу я став відчувати, що Ігор Олександрович, нехай і здалеку, але приглядається до мене. Один раз професор В. Єжов, з яким я випадково зустрівся на Хрещатику, просвітив мене таким повідомленням: «Слушай Виктор, что тебе скажу и это не только моё мнение. Мы лет 17 с Игорем (Фоминим) присматриваемся к тому, чем ты профессионально занимаешься и считаем, что это необходимо оформить в докторскую». Іншим разом на одному із засідань УАА «І. О.», відвівши в сторону мене, О. Кащенко і В. Тімохіна, сказав: «Хлопцы, ну мы ж постепенно отходим! Мы же ждём замены! Ну возьмитесь, чёрт побери, в конце-концов за докторские!». І відвівши мене в сторону продовжив: «Собери все, что наработал, и приезжай!». Я так і зробив. Ми зустрілися з «І. О.» в парку, навпроти університету ім. Т. Шевченка. Ми – це я і Богдан Черкес. В одній з маленьких кав'ярень навпроти головного корпусу Університету ми разом пили пиво, каву і обговорювали концепції майбутніх наших докторських. Щодо мого бажання написати роботу про архітектуру українського театру він висловився дослівно: «Боже мой, а ведь может получится красивая диссертация!». Так я напросився в учні до І.О. Фоміна, напросився і не жалкую, тому що крім професійних якостей він розвинув і відшліфував багато з тих, що межують, або ж інтегровані в такі як: щирість, порядність, чесність, компетентність, відповідальність, мужність, відвертість, твердість тощо. Чи володів він сам досконало усіма цими якостями, можу стверджувати, що безперечно так! І є багато прикладів цьому. Був випадок, коли «І.О.» мав мужність вигнати з аудиторії проректора-базікала, коли той заважав захистам дипломних робіт, під час роботи Державної екзаменаційної комісії в одному з вищих навчальних закладів Полтави... Коли я попросив його бути моїм консультантом по дисертаційній роботі, він довгий час щиро сумнівався, переконуючи мене, що є експертом суто в галузі містобудування. На самому захисті він попросив слова і сказав, що його робота зі мною звелася до спільного редагування назв розділів,

пунктів і підпунктів. Хоча я отримав від нього і деякі знання в галузі сценографії. Його порядність і чесність мали місце не тільки у відносинах поміж консультантом і докторантом, а мали й інші прояви. Наприклад, на запитання про те, чому він на 100% корінний киянин і надалі в час Незалежної України продовжує розмовляти російською, хоча володіє й українською мовою, він відповідав: «Разговариваю по-руски только потому, чтобы не подумали, что я приспособленец и перешёл на украинский исключительно из-за карьерных соображений».

Ігор Олександрович Фомін був високо відповідальною людиною, і поміж усього іншого відповідальним за діяльність фахової ради із захисту докторських дисертацій, головою якої він був майже 20 років. За його головування в раді до неї не потрапила жодна робота, яка була не пов'язана з архітектурною тематикою. А свідком надзвичайної сили і твердості духу Ігоря Олександровича я став за декілька днів до його смерті. Мій колега і друг Б. Черкес виходив на захист і, ясна річ, хвилювався про те, що буде із захистом, якщо не дай Бог... Фомін зателефонував сам. Він уже не вставав з ліжка... Ми в кабінеті були разом із Б. Черкесом, було чомусь надзвичайно тихо і голос професора було чути і мені. Ігор Олександрович говорив не про себе! Ні! Помираюча людина говорила Богдану про те, що не треба хвилюватися, і що би не сталося – все буде добре, захист обов'язково відбудеться! І що фахова рада і опоненти обов'язково підтримають його – Б. Черкеса, тому що робота і цікава, і актуальна! Ось так.

Україна не може обійтися без архітектури і її творців. Тому таким цінним для майбутнього є внесок кожного архітектора і зокрема професора Фоміна. До того ж живуть колеги, які були свідками його діяльності, продовжують його справу його учні, які давно самі стали професорами і відомими вченими. Саме для заохочення подальших розвідок феномену І.О. Фоміна і написана ця стаття. Але не тільки. Метою є також реалізація ідеї створення клубу інтелектуалів-архітекторів в Україні, про який І.О. Фомін мріяв, особливо в останній період свого життя.

В. Проскуряков,
доктор архітектури, завідувач кафедри дизайну
архітектурного середовища Національного
університету «Львівська політехніка»